

НІЧ ПОПЕРЕДНЯ

Про ту зиму потім багато говорили. Вона прийшла так прудко й несподівано, що ніхто не міг до неї як слід підготуватися. Але в людській пам'яті закарбувалися не тодішні студені морози, а дванадцять ночей на межі старого й нового року, які геть усе змінили.

На землю спустилися сутінки, і Дорі Лаутнеровій доводилося чимдуж тиснутися до шиби, щоб хоч трохи роздивитися краєвиди, які проносилися за вікном. А коли поїзд остаточно занурився в густу темряву й почало здаватися, ніби він зовсім відірвався від землі, провалившись у порожнечу, дівчина відвернулася і стала уважніше розглядати вагон.

У старому салоні не було нікого, крім неї з провідником. Руда шкіра сидінь обшмугана, двері до кінця не зачиняються. Одноколією її везла моториса 801-ї серії, з тих, які колись часто пускали регіональними малолюдними маршрутами. Те, що такі старі дизелі досі тут їздять, не вкладалося в голову. Майже все дитинство Дори минуло біля залізниці, що тяглася горішнім краєм долини, де жив дядько, у якого вона часто гостювала влітку. Він уже тоді розказував, як їх замінять новісінькими поїздами.

Втім, у цьому селі рідко щось мінялося, тому нема чого дивуватись. Більшість місцевих мешканців так міцно й глибоко в ньому закоренилися, що не змогли виїхати. Усе, що тут колись народжувалося, тут-таки й помирало.

Однак вона раділа, що сюди взагалі ходив бодай якийсь транспорт. Поїзди приїздили тричі на день, ніби за давньою звичкою. Колись тут проклали лінію електропостачання для пасажирських маршрутів через гори до кордону — але нею давно не користувалися, й остаточне закриття станції було лиш питанням часу.

Дора часто ловила себе на тому, що зневажала все своє село. Терпіти не могла цих людей за те, що з нею зробили. У глибині душі гордувала ними. Але що сильнішим ставало це почуття, то дужче Дора його в собі гнітила. Село — це її близькі. Єдине, що в неї є.

Дора саме поверталася додому з навчання. Уроки напередодні зимових канікул були трохи скорочені, та вона ще сходила на закупи й тому затрималася в місті.

Вона гойдалася в такт потяга. Відчувала на собі погляд провідника, відколи залишилася з ним у вагоні сам на сам. Головне — не дивитися в очі. Говорити з ним не хотілося.

— Кінцева! — оголосив він раптом: дві години дороги минули на диво швидко.

Він завжди оголошував кінцеву однаковим казенним і рішучим тоном. *Кінцева*. Далі — нічого.

Зупинка була посеред порожнечі. Будівлю вокзалу зрівняли з землею відразу по війні. Дора вийшла й рушила до села попід Чорним лісом.

Зиму вона не любила, а тут, у цих краях, зима панувала завжди. Лбо завжди зима, або взимку зимно, а влітку холодно. А для неї — нічого. Непривітна погода лиш посилювала відчуття повернення в самісіньке пекло.

Вона брела засніженим полем на північ. Дорогу могла показати хоч із заплющеними очима. Попри холод, голод і задубілі руки, робити перерву, щоб підкріпитися, не хотіла. Якби спинилася, не знайшла б у собі сил іти далі. Зараз їй найдужче хотілося взагалі не народжуватися в цьому богами забутому місці, цій пустелі на узбіччі цивілізації.

Через кілька нескінченних хвилин за деревами замаячив рідний дім. Мало хто з людей, які його бачили, здогадувався, що всередині ще хтось живе. Заможною їхня родина ніколи не була, але відколи померла мати, усе трухлявіло й порохнявіло значно швидше. Кожного разу, як дівчина поверталася сюди, у її серці прокидалося неприємне напруження. У місті, де її ніхто не знав, можна було бути ким завгодно. А тут усі все знали.

Вернулася вона якраз на вечерю. З кухні долинув дзвін тарілок.

— Де це ти весь день пропадаєш?

Тато не був би собою, якби не сварився з порога. Мигцем зазирнув у передпокій — якраз вистачило пробігтися по ній очима з голови до ніг.

— Вибач.

— Давай на кухню.

Дора роздяглася в передпокої й прислухалася. Її молодші брати саме розстеляли скатертину, дідусь сидів у кріслі під вікном і дрімав. Кухня була мала й тісна. Дівчина засукала рукави блузки, щоб не вимаститися. З-під одягу на передпліччях показалися витатуйовані традиційні захисні символи. На плиті булькотів суп. Вона витягла з шафки манку, яйця і молоко — і взялася робити ньокі за маминим рецептом. Аромат супу нагадав дитинство. Знову й знову вона опускала ложку з сирим тістом в окріп, мріючи повернутися в минуле. Туди, де була ще жива

мама, а в неї досі були друзі. Туди, де все село ще не вважало її божевільною.

Дванадцять років тому зникло четверо дітей. Дора Лаутнерова була п'ятою дитиною, яка не зникла. Дитиною, яка спала посередині. Дитиною, яка ще багато років не могла промовити ані слова й пояснити, що сталося з іншими.

— Ти вже?

Татове повернення на кухню відірвало її від роздумів. Дора злякалася, бо не чула, як він увійшов. Після дитячої травми вона оглухла на одне вухо й важко розуміла тих, хто говорив до неї з лівого боку. Утім, виправдовуватися цим їй було заборонено. Дівчина мовчки вимкнула газ, схопила два кухонні рушники й понесла гарячий суп на стіл. Брати-двійнята чемно сиділи плечем до плеча й нетерпляче визирали їжу.

— Дідусю, ідіть сідайте вечеряти.

У їхній родині трималися давньої звички й чемно зверталися до старших на «ви» — навіть до родичів. Дора нахилилася й допомогла дідусеві встати. Він був увесь поморщений і немічний, ледь тримався на ногах. Судомно стискав її зап'ястя, впиваючись жовтими довгими брудними нігтями. Вона спробувала затамувати подих, щоб не відчувати, як від нього смердить затхлістю й хворобами. За цю бридливість їй раптом стало соромно перед собою.

Старий повільно й важко сів за стіл. На своєму чільному місці вже чекав тато. Праворуч від нього стояв порожній стілець. Він належав мамі, і туди нікому не дозволялося сідати. Дора взяла ополоник і почала наливати супу кожному в тарілку. Усі мовчки за нею спостерігали. Після того як дівчина сіла, родина взялася за руки й разом помолилася.

Першим їсти почав батько. Коли після першого ковтка нічого не сказав — за ложки взялися інші. Він голова сім'ї, й усі

споконвіку під нього підлаштовувалися. Їли мовчки: у кухні лунав тільки дзенькіт ложок об тарілки.

Після вечері Дора слухняно прибрала зі столу, помила посуд і винесла решту супу на холодну веранду. Її брати тим часом вкупались і підготувалися до сну. Дівчина домовилася з татом, що сьогодні вона прочитає їм казку і вкляде спати. Сподівалася, що після цього не муситиме допомагати мити дідуся. Тато був не проти, але з його погляду було видно, що завтра їй так точно не пощастить.

Двійнята лежали в ліжечках, понатягнувши ковдри аж до підборідь. Дора дістала казки й продовжила там, де скінчила напередодні. Про читане не надто замислювалася, бо думками була деінде, але братам, здається, було все одно.

— Ну, ще оденьку! — благав Олег.

— На сьогодні досить, уже пізно.

Дора відклала книжку на нічний столик між їхніми ліжечками. Олег з Антоном підіставали руки з-під ковдр.

— Ляжу, засну і прокинусь, бо сили зла наді мною не владні, — шепотіла вона, гладячи пальцями татування на їхніх руках. Усім дітям із їхнього села приблизно в п'ятирічному віці обов'язково робили татування, що захищали від злих сил.

— Сеї ночі, сеї хвили звемо стародавні сили, — повторювали в один голос. — Хай, поки місяць в небі сяє, від злих нічниць нас захищають.

Помолившись, кожен схрестив указівний та середній палець і приклав їх собі спершу до лоба, а потім до губ.

— Солодких снів! — побажала Дора братам.

Виходячи, вона ще раз перевірила, щоб обидва були як слід закутані, і тихо зачинила за собою двері. Швидко вмилась і теж лягла, не вимикаючи світильника.

Засинала довго. Цілу годину крутилась і от нарешті почала провалюватися в сон. Думки блукали десь поміж свідомим і не-свідомим. Раптом її хтось торкнувся.

— Дорко!

З переляку дівчина протерла очі й сіла, притиснувши руку до щоки, на якій щойно відчула чужий дотик.

— Астрід?.. — зашепотіла в порожнечу.

Здавалося, ніби її подруга щойно вийшла, причинивши двері. Це точно була вона. Навколо Астрід сяяла дивна неповторна аура.

Це була її найліпша подруга. Була — доки дванадцять років тому не зникла разом з іншими, не лишивши по собі ані сліду.

За сімнадцять років життя Дора затимила основне правило: її село робили таким, як воно є, не географічні карти чи межові знаки, а самі мешканці. З одного боку від решти світу його відгороджували гори, а з другого — долиною струменіла бистра ріка, за течією якої можна було дійти до ще кількох менших сілець і хуторів. Іншими словами (за які тато її щонайменше на-сварив би), це була глуха діра. Від цієї думки їй стало перед собою трохи соромно. Ліпшої назви, однак, у голові зараз не знаходилося. Прогрес оминав село не через глушину — його сюди не пускали самі тутешні люди.

Тато вчив її триматися в рамках і жити так, як хоче село. Вона пристосувалася. Змиритися не могла лиш з одним — із місцевою масовою засліпленістю. Точнішого слова вона поки не знайшла. Те, що сталось уранці на цвинтарі, її ще раз у цьому переконало.

Раз на тиждень Дора навідувалася до тітки Гаттлерової, маминої старшої сестри. Батькові про це не казала — він Гаттлерову не любив, а після жінчиної смерті взагалі від неї віддалився й забороняв дочці зустрічатися з тіткою. Дора часом їй допомагала по господарству й щомісяця навідувалася разом з нею на цвинтар — ушанувати померлих. Вона щиро любила тітку, бо та чимось нагадувала маму й часом була їй заміною, коли накочувала гірка самотність. Утім, найбільше дівчині подобалося, що Гаттлерова їй ніколи не докоряла за ті події в минулому. Ніколи не показувала, ніби вважає племінницю винною в тому, що її син зник, а вона, Дора, — ні. Після кожного гостювання їй у живіт опускалася важка провина перед татом, якому знову збрехала, і перед тіткою, з якою їй страшно ходити в люди, бо хтось може помітити і йому розказати.

За два дні до зимового сонцевороту (по-місцевому — *корочуна*) вони якраз ходили на цвинтар. Наближався час, коли, за тутешніми повір'ями, зникала межа між світом живих і світом мертвих — і до людей приходили як добромисні предки, так і зловорожі покійники. Тому й належало віддати шану мертвим.

Уже за брамою Дору протнуло неприємне відчуття. З-за рогу показався чималий натовп поміж гробівців. Зімкнувши ряди, немов стадо, плече до плеча стояли Форети. Вони були з бідніших селян, хоча Форет і гібів на двох роботах з рання до смеркання. Геть усі їхні численні діти були дуже бліді й тихі. «Недужі біднятка», — казали про них. Мама щодня гнала їх до каплиці, наче виводок курчат. За кілька кроків од них стояла стара Кобериха, найбільша пліткарка на селі. У неї був неймовірний слух, гострий зір і дар завжди бути в центрі подій. Схоже, ці люди саме вирішували поміж себе якийсь конфлікт.